

Алфьоров Олександр

Київ, Україна

ORCID: 0000-0003-4896-2762

ГОРОДНИЦЬКИЙ СКАРБ СРІБНИКІВ ВОЛОДИМИРА ВЕЛИКОГО ТА СВЯТОПОЛКА ОКАЯННОГО (ПОПЕРЕДНЄ ПОВІДОМЛЕННЯ)

THE GORODTITSA TREASURE OF THE SREBRENİKS OF VOLODYMYR AND SVYATOPOLK THE CURST (THE ADVANCED NOTICE)

Увечері 27 серпня 2020 року, поблизу смт Городниця Новоград-Волинського р-ну Житомирської обл. місцевий мешканець С. Комар знайшов скарб срібників Володимира Великого та Святополка Окаянного. Це сталося під час набирання піску для домашніх потреб у лісі, біля р. Случ. Уранці 28 серпня скарб було передано, відповідно до українського законодавства, органу місцевого самоврядування – селищній раді смт Городниця. Експертний висновок про склад скарбу на місці було здійснено науковим працівником Інституту історії України НАН України О. Алфьоровим. Скарб складався із 32 срібників – 6 монет Святополка Ярополковича та 26 срібників Володимира Святославича. Наступного дня 29.10.20 р. на місце виявлення скарбу виїхали: керівник Житомирської археологічної експедиції Інституту археології НАНУ кандидат історичних наук Петраускас А.В., представник Міністерства культури та інформаційної політики України заступник начальника управління – начальник відділу дозвільної та погоджувальної документації у сфері охорони культурної спадщини кандидат історичних наук Моця Б.О., завідувач сектору «Археології доби раннього заліза» науково дослідного відділу збереження фондів Національного музею історії України кандидат історичних наук Діденко С.В., науковий співробітник Інституту історії НАН України, кандидат історичних наук Алфьоров О.А., директор Новоград-Волинського краєзнавчого музею Жовтюк О.М. та співробітник Житомирської археологічної експедиції ІА НАНУ Мінаєв О. А. Було проведено візуальний огляд місця знахідки та археологічний розкоп. У результаті в материку було виявлено сліди ями, одна монета безпосередньо виявлена у процесі розкопок, а 5 (уламків) за допомогою металодетектора.

Таким чином на 29.08.2020 р. в розпорядженні держави та науковців було 38 монет. Попереднє дослідження скарбу дало наступні результати:

Срібники Володимира Святославича представлені 31 монетою (II Тип – 6 екземплярів, III Тип – 16 екземплярів, IV Тип – 9 екземплярів). 10 срібників демонструють раніше не відомі штемпельні пари. Окремий науковий інтерес становлять 2 монети Володимира, що мають невідому комбінацію штемпелів. Їхній аверс було зафіксовано у попередніх публікаціях, а реверси вперше.

Срібники Святополка Ярополковича представлені 7 монетами (I Тип – 4 екземпляри, II Тип – 2 екземпляри, III Тип – 1 екземпляр). 1 срібник демонструє раніше не відому матричну пару.

Таким чином у скарбі зафіксовано II-IV Типи чеканки Володимира та всі три Типи чеканки Святополка.

На цьому етапі монети описані та каталогізовані. Найближчим часом вони будуть опубліковані окремим виданням: Алфьоров О. Городницький Скарб. Попередня публікація.

Після проведення реставрації монет у Національному музеї історії України автором буде також підготовлено розширену публікацію про зазначений скарб та подано до друку у фаховому виданні групи «Б» з історії – «Український нумізматичний щорічник».

У подальшому дослідженню скарбу та території знахідки буде присвячена колективна монографія (у співавторстві А.В. Петраускаса, О.А. Алфьорова та інші).

У результаті попереднього дослідження всього комплексу було отримано перші результати. Всього у скарбі було 38 срібників. Із них 31 належав до карбування Володимира Святославича, а 7- Святополка Ярополковича. Монети Володимира представлені трьома типами – II (6 екз.), III (16 екз.) та IV (9 екз.). Монети Святополка унаочнюють всі три існуючі його нумізматичні типи – I (4 екз.), II (2 екз.) та III (1 екз.). З усього масиву 25 екземплярів мають одноштемпельні опубліковані аналоги. 10 срібників Володимира та 1 Святополка представлені раніше невідомими штемпельними парами. Окремий науковий інтерес становлять 2 монети Володимира, що мають невідому комбінацію штемпельів. Їхній аверс було зафіксовано у попередніх публікаціях, а реверси вперше.

Безперечно, слід чекати на подальшу чистку та реставрацію монет. Не виключено, що через їхній стан (окисли, деформація) від нашого ока могли «втікти» незначні деталі.

Долучаємо до статті попередній міні-каталог Городницького скарбу. Нумерація монет відповідає тій, що була задіяна під час знахідки більшої частини скарбу та його першої атрибуції. Саме вона була покладена в основу Протоколу про передачу державі знахідки Комаром С.М. У описі зазначається ім'я князя, тип монети у прийнятій класифікації (у разі, якщо це невідомий штемпель чи комбінація – це вказується), описи аверсу та реверсу, параметри (діаметр та вага), стан монети та її прямий аналог, якщо він опублікований. У передачі інскрипцій ми задіяли дужки. У квадратних розмістили літери, що не помітні на монеті через стан її збереження. У круглих розкрили скорочення. Долучаємо до публікації деякі фотографії невідомих штемпельів монет, враховуючи їх стан збереження. Принагідно висловлюємо подяку Олександрю Трабукіну за їх фіксацію.